

Anja C. Andersens tale ved Bibliotekshaven LIVE

Taler

Anja C. Andersen
Professor og forsker

Dato

3. september 2026

Sted

Bibliotekshaven ved Den Sorte
Diamant

Omstændigheder

Bibliotekshaven LIVE er arrangeret af Det Kgl. Bibliotek og Københavns Universitetsbibliotek. Årets tema var tillid. Forudsætningen for menneskelige fællesskaber, både de helt nære og på samfundsniveau.

Læs mere på Københavns Universitetsbiblioteks hjemmeside: Bibliotekshaven live

1

Poesi, pop, performance og professorer i det historiske åndehul bag biblioteket

5 God eftermiddag. Jeg er astrofysiker.

Det betyder, at jeg bruger en del af mit liv på at forsøge at forstå ting, som ingen af os kan se direkte. Stjernernes fødsel. Galaksers udvikling. Universets historie.

10 Når I hører det, så tænker I måske at det må være noget der hovedsagelig er baseret på teleskoper, avancerede modeller og komplicerede beregninger.

Men hvis jeg skal være helt ærlig, så bygger forskning først og fremmest på noget langt mere menneskeligt.

15

Den bygger på tillid.

Det lyder måske overraskende.

20 For forskning handler jo om beviser.

Om at kontrollere, efterprøve og være kritisk.

Men netop derfor er tillid så afgørende.

25

Jeg har aldrig selv målt alt det, jeg bygger min forskning på.

Ingen forsker kan selv kontrollere hele verdens samlede viden.

- 30 Når jeg læser en artikel fra Japan, Canada eller Sydafrika, stoler jeg på, at forskerne har gjort deres arbejde ordentligt. Ikke blindt. Der er fagfællebedømmelse, dokumentation og mulighed for kritik. Men grundlæggende er der en tillid til, at vi alle forsøger at komme tættere på sandheden.

35

Uden den tillid ville forskningen gå i stå.

Hvert eksperiment skulle begynde forfra.

- 40 Hver generation skulle genopfinde al viden.

Forskning er derfor et globalt samarbejde mellem mennesker, som i de fleste tilfælde aldrig møder hinanden.

- 45 Det er egentlig ret fantastisk.

Men det fortæller os også noget mere generelt.

Tillid er ikke det modsatte af kritisk tænkning.

50

Tillid er det, der gør kritisk tænkning mulig.

Ofte taler vi om tillid og skepsis som modsætninger.

- 55 Jeg mener faktisk, at de bedste samfund bygger på begge dele samtidig.

Hvis man stoler blindt på alt, bliver man naiv.

Hvis man stoler på ingenting, bliver samarbejde umuligt.

60

Forskning fungerer, fordi vi hele tiden balancerer de to ting.

Vi stoler nok på hinanden til at arbejde sammen.

Og vi er skeptiske nok til at kontrollere hinanden.

Det er måske også en model for resten af samfundet.

70 Når vi kører over en bro, regner vi med, at den ikke styrter sammen.

Når vi går til lægen, regner vi med, at lægen vil os det godt.

Når vi sender vores børn i skole, regner vi med, at lærerne tager ansvar.

75

Når vi åbner for vandhanen, forventer vi rent drikkevand.

Vi tænker sjældent over det.

80 Men vores dagligdag er faktisk bygget på tusindvis af små handlinger af tillid.

Det er som ilt.

Vi lægger først mærke til det, når det mangler.

85

Og måske er det derfor, tillid er blevet et tema netop nu.

For vi lever i en tid, hvor mistillid ofte får mere opmærksomhed end tillid.

90 På sociale medier spredes tvivl hurtigere end nuancer.

Det er lettere at skabe mistanke end forståelse.

Vi bliver konstant mindet om fejl, skandaler og konflikter.

95

Det kan få os til at tro, at ingen institutioner er til at stole på.

Ingen eksperter.

100 Ingen politikere.

Ingen medier.

105 Ingen andre mennesker.

Men hvis vi kommer dertil, har vi et problem.

Ikke fordi institutioner eller forskere er ufejlbarlige.

110

Det er vi bestemt ikke.

Forskning tager fejl.

115 Politikere tager fejl.

Journalister tager fejl.

Jeg tager fejl.

120

Det afgørende spørgsmål er derfor ikke, om fejl opstår.

Det gør de.

125 Spørgsmålet er, om vi har systemer, der kan opdage fejlene, rette dem og lære af dem.

I forskning er en rettet fejl ikke nødvendigvis et tegn på svaghed.

130 Det er ofte et tegn på styrke.

Det viser, at systemet virker.

135 Måske kunne vi nogle gange være bedre til at tænke sådan i resten af samfundet også.

At tillid ikke betyder perfektion.

140 Tillid betyder, at vi tror på, at mennesker og institutioner grundlæggende forsøger at gøre det rigtige og er villige til at korrigere kursen, når de tager fejl.

Som forsker bliver jeg ofte spurgt, hvordan man får folk til at stole mere på

videnskaben.

145

Jeg tror faktisk ikke, man kan kræve tillid.

Tillid kan ikke forlanges.

150

Den skal fortjenes.

Den opbygges langsomt gennem åbenhed, ærlighed og dialog.

Når forskere fortæller, hvad de ved, men også hvad de ikke ved.

155

Når vi indrømmer usikkerheder.

Når vi gør vores metoder synlige.

160

Når vi inviterer andre ind i samtalen.

Så vokser tilliden.

Ikke fordi alle nødvendigvis er enige.

165

Men fordi mennesker kan se, hvordan viden bliver til.

Og måske gælder det samme for alle relationer.

170

Mellem borgere og myndigheder.

Mellem lærere og elever.

Mellem politikere og vælgere.

175

Mellem mennesker.

Tillid bliver stærkest, når den ikke tages for givet.

180

Jeg vil gerne slutte med et billede fra astronomien.

Når vi ser op på nattehimlen, ser vi lys fra stjerner, der ofte har rejst gennem rummet i mange år, nogle gange i tusinder eller millioner af år.

185

Det lys når frem, fordi universet er tilstrækkeligt stabilt til, at rejsen kan gennemføres.

På en måde er tillid lidt det samme for os mennesker.

190

Den er ikke særlig synlig.

Man kan ikke veje den eller tage et fotografi af den.

195 Men den gør lange rejser mulige.

Mellem mennesker.

Mellem generationer.

200

Mellem idéer.

Mellem fortid og fremtid.

205 Og ligesom med stjernelys opdager vi først for alvor dens værdi, når den forsvinder.

Så måske er tillid ikke bare noget rart at have.

210 Måske er det et af de vigtigste fælles goder, vi overhovedet har.

Noget vi hele tiden skal vedligeholde, beskytte og give videre.

Tak.

215

Kilde

Manuskript modtaget fra taler og udgivet af Danske Taler med tilladelse fra taler

Kildetype

Digitalt manuskript

220

Tags
Debattale

URI
<https://www.dansketaler.dk/tale/anja-c-andersens-tale-ved-bibliotekshaven-live>

225

230

235

240

245

250

255